

ת"פ 3626/09/23 - מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה ואח'... נגד אולניק חברה להובלה עבודות עפר וכבישים בע"מ, נ.ע.ל הובלות כלליות בע"מ, דוד אולייני ואח'...

בית משפט השלום בכפר סבא

ת"פ 3626-09-23 המשרד לאיכות הסביבה תל אביב מדור תביעות נ' אולניק חברה
להובלה עבודות עפר וכבישים בע"מ ואח'

לפני המאשימה נגד הנאשמים	כבוד השופט אביב שרון מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה
1. אולניק חברה להובלה עבודות עפר וכבישים בע"מ	
2. נ.ע.ל הובלות כלליות בע"מ	
3. דוד אולייניק	
4. בשיר עבד אלקאדר	
5. עלי ערביד	
6. אחמד עבד אלקאדר	
7. אמיר רונן	
8. עבד אל טליף אקעיק	
9. לואי עלי	
10. סעיד עבד אלקאדר	

החלטה

נאשמים 1, 3, 5, 7 ו-9

1. נגד הנאשמים הוגש כתב-אישום המייחס להם עבירות סביבתיות שעניינן הובלה והפעלה של אתר פסולת ללא רישוי, לפי חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968; ללא תשתיות הנדרשות בחוק למניעת מפגעים, תשכ"א-1961 והתקנות הנגזרות ממנו; אי תשלום היטלי הטמנה; לכלוך והשלכת פסולת ברשות הרבים; ופינוי פסולת למקום שלא נקבע לכך, לפי חוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984.

2. במעמד הדיון שהתקיים ביום 25.1.24 העלה ב"כ הנאשמים טענות מקדמיות שעניינן הגנה מן הצדק, לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, ופגם או פסול בכתב האישום, כפי שיפורט להלן.

תמצית טיעוני הצדדים

3. לטענת ההגנה, הגשת כתב האישום מעמידה את נאשמת 1 ונושא המשרה בה, נאשם 3, ב"סיכון כפול". סעיף 5 לחוק סדר הדין הפלילי קובע שלא דנים אדם פעמיים, ובפסיקה הורחב הסעיף גם לחשיפת אדם לסכנת הרשעה

כסיבה מספיקה שלא לפתוח בהליך פלילי נוסף נגדו. נטען שהראיות בתיק דנן נאספו על ידי תחנת משטרת טייבה בתיק חקירה פל"א 73849/2022, שהתנהל במשך מספר חודשים. במהלך כל חודשי החקירה ריחפה מעל נאשמים 1 ו-3 סכנת אישום פלילי ונאשם 3 אף נחקר והגיש ראיות. תיק החקירה נבחן על ידי יחידת התביעה המשטרתית והוחלט לסגור אותו ולא להעמיד לדין את נאשם 3 בנושא משרה בנאשמת 1 (נ/1).

נטען שעל פי סעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית - סמכויות פקחים), תשס"ח-2008 כאשר המשרד להגנת הסביבה נוטל תיק משטרה ומחליט לחוקרו במקביל, הוא צריך לקבל אישור של קצין בכיר. אישור כזה לא ניתן במקרה דנן וההודעה על סגירת התיק מלמדת שאותו קצין בכיר שהיה אמור ליתן את האישור בחן את חומרי החקירה והחליט לסגור את התיק.

עוד נטען שטענת ה"סיכון הכפול" מקימה לנאשמים גם טענה של הגנה מן הצדק. נאשם 3, שחרב הסכנה של הרשעה פלילית ריחפה מעל צווארו במשך מספר חודשים, קיבל הודעה רשמית מהמשטרה שהוחלט לסגור את התיק בעניינו ועל כן נפגעו זכויותיו עם החלטת המשרד להגנת הסביבה להגיש נגדו כתב אישום.

נטען שההחלטה שלא להעמיד לדין את נאשם 3 התקבלה על ידי מפקד יחידת החקירות בדרגת פקד, שהינו הגורם הבכיר ביותר באגף החקירות במשטרת טייבה, בעילה של "נסיבות העניין בכללותו אינן מתאימות להעמדה לדין". המאשימה מודה שקיימת זהות עניינים בין תיק החקירה שנסגר לבין תיק החקירה העומד בבסיס כתב האישום, כשלא חל כל שינוי נסיבות המצדיק שינוי ההחלטה שלא להעמיד לדין. בנוסף, חלפו 236 ימים בין ההחלטה על סגירת התיק לבין מועד הגשת כתב האישום, פרק זמן מהותי שיש בו כדי להעצים את ציפיית החשוד שההחלטה בעניינו לא תשתנה.

נטען שבפסיקת בית המשפט העליון נקבע שהפרת הבטחה שלא להעמיד לדין מקימה טענה של הגנה מן הצדק שאפשר שתביא לביטול כתב האישום.

באשר לפגמים בכתב האישום, נטען שבסעיפים 22 ו-23 לכתב האישום השתמשה המאשימה בניסוח מעורפל, לפיו היא מייחסת לנאשמים "עשרות מקרים" של שינוע פסולת והשלכתה במהלך החודשים נובמבר-דצמבר 2021. עיון בחומרי החקירה מעלה שהמשטרה ביצעה תצפיות, ועל כן ניתן היה לציין מועדים ספציפיים, ואפילו את שעת ביצוע העבירות, באופן שיאפשר לנאשמים להתגונן כראוי. עוד נטען שלא מפורטת זהות הנאשם הרלוונטי בכל מועד.

בנוסף, נטען שבסעיף 23.1 לכתב האישום מציינת המאשימה שהנאשמים השליכו פסולת "לא פחות מ-20 פעמים", כשלא ברור מהו מספר ההשלכות המדויק, כשגם כאן קיימים צילומים ותצפיות.

ההגנה הפנתה לפסיקה.

לאור האמור, התבקש בית המשפט לבטל את כתב האישום נגד נאשמים 1 ו-3 הואיל ואחריותו של נאשם 3 נובעת מהיותו נושא משרה בתאגיד ואם נסגר נגדו התיק, הרי שעליו להיסגר גם נגד התאגיד (נאשמת 1) ושאר נושאי המשרה.

לגבי יתר הנאשמים, בית המשפט התבקש להורות למאשימה לדייק את הניסוח של כתב האישום, לייחס לכל נאשם בנפרד

את התאריך שלגביו הוא נחשד בביצוע העבירה וכן איזו השלכה מיוחסת לו וכמה השלכות מיוחסות לכל נאשם.

4. לטענת המאשימה, סעיף 5 לחוק סדר הדין הפלילי מתייחס למקרה בו אדם הועמד לדין ומשפטו הסתיים בהרשעה או בזיכוי, כך שטענת "הסיכון הכפול" אין לה על מה שתסמוך (י' קדמי **על סדר הדין בפלילים** חלק שני, עמ' 1335 (מהדורה מעודכנת, 2009)).

בענייננו, אין חולק שלא הוגש כתב אישום נגד נאשמים 1 ו-3, לא התקיים דיון משפטי בעניינם, ולא נשקפה למי מהם "סכנת הרשעה" בבית משפט מוסמך. ממילא אין לנאשמים זכות קנויה לכך שתיק החקירה לא יפתח מחדש אם יתגלו נסיבות או עובדות חדשות או לכך שתיק חקירה לא יבדק מחדש מבחינת האינטרס הציבורי (בג"ץ 844/86 **איתי דותן נ' היועץ המשפטי לממשלה**, מא(3) 219; קדמי, שם, עמ' 856-857).

בנוסף, נטען שבסעיף 4(ג) להודעת המשטרה בדבר סגירת התיק (נ/1) צויין בפורש: "**בסמכות המשטרה/הפרקליטות לפתוח מחדש את תיק החקירה, לרבות לאחר הגשת ערר מטעמך, או בעת שינוי נסיבות וכן להחליט על הגשת כתב אישום בכפוף להוראות בדבר התיישנות עבירות**". הוראה זו משקפת את סמכות המאשימה לפתוח מחדש את תיק החקירה ולהגיש כתב אישום ומאיינת כליל את ההסתמכות שנוצרה, כביכול, אצל נאשם 3.

עוד טענה המאשימה כי בעוד שהחקירה המשטרתית עסקה רק בחשד להשלכת פסולת ברשות הרבים, הרי שכתב האישום עוסק גם בעבירות על חוק רישוי עסקים וחוק למניעת מפגעים ותקנותיו לצד עבירות נוספות על חוק שמירת הניקיון, כשהנאשמים נחקרו על ידי חוקרי המשטרה הירוקה ולא על ידי משטרת ישראל.

בנסיבות אלה, נפתחה חקירה משותפת של משטרת קדמה-טייבה והמשטרה הירוקה כדי שהמשטרה תוכל לבצע פעולות חקירה במסגרת ניהול התיק. בסיום החקירה הועבר כל החומר ליחידה החוקרת של המשטרה הירוקה להמשך טיפול והעברתו לתובע לבחינת הגשת כתב אישום, כשבמקביל התיק המשטרתית נסגר כחלק מהליך פרוצדוראלי בלבד.

יש לדחות גם את הטענה בדבר העדר אישורו של קצין בכיר להעברת התיק למשרד להגנת הסביבה, הואיל וסעיף 9 לחוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית - סמכויות פקחים), תשס"ח-2008 נועד להסדיר מקרים בהם אין הוראת חוק המסמיכה את הרשות המקומית לאכוף מפגעים סביבתיים, כגון למפקחים מהרשויות המקומיות, אולם במקרה דנן האכיפה נעשתה על ידי משטרת ישראל והמשטרה הירוקה, גופים שהוסמכו על ידי המחוקק לפעול לאכיפת מפגעים סביבתיים ולכן חוק זה אינו רלוונטי. בנסיבות אלה, אין חובה לקבל אישור "קצין בכיר" כתנאי לקבלת חומרי חקירה ו/או להגשת כתב אישום.

באשר לטענה בדבר פגם בכתב האישום, טענה המאשימה שכתב האישום מפורט ונוקט בלוחות זמנים מסוימים וקצרים, הגם שלא בתאריכים מדויקים, מתאר את מספרי כלי הרכב והמשאיות שביצעו את השלכות הפסולת, בסדרי גודל די מדויקים, ומיקומם. כך, מצויין המיקום בשטח חקלאי השייך לנאשם 10 במזרח העיר טייבה; באשר לסד הזמנים, מדובר במהלך תקופה של חודשיים, נובמבר-דצמבר 2022, במהלכם היו לא פחות מ-20 שפיכות פסולת מתוך משאיות

השייכות לנאשמת 1 ולא פחות מ-10 שפיקות פסולת מתוך משאיות נאשמים 2 ו-8 שפעלו עבור נאשמת 1, כשכל אותה עת שופל השייך לנאשמת 1 עבד לכסות ולהשטיח את הפסולת באמצעות העובד, נאשם 9. כתב האישום מייחס לנאשמים את ביצוע העבירות בצוותא ולנאשמים 3 ו-4 גם אחריות נושאי משרה.

המאשימה טענה שניסוח כתב האישום מצוי בליבת הפררוגטיבה שלה, ובהנחיית פרקליט המדינה מס' 3.1 נקבע שכתב האישום ינוסח באופן שיגשים את תכליותיו ויערך ככל הניתן בהתאם לנסיבות העניין בבהירות, בענייניות באופן מובנה וכרונולוגי, ועשיר דיו בפרטים כדי להציג בפני בית המשפט וההגנה את התיאור העובדתי אותה מבקשת התביעה להוכיח.

לאור האמור, נתבקש בית המשפט לדחות את הבקשה לביטול כתב האישום.

דין והכרעה

טענת "סיכון כפול"; טענת "הגנה מן הצדק"

5. דוקטרינת "הגנה מן הצדק" היא דוקטרינה פסיקתית אשר עם השנים קיבלה עיגון חקיקתי בסעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי:

"149. לאחר תחילת המשפט רשאי הנאשם לטעון טענות מקדמיות ובהן -

...

(10) הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית".

לפי הוראות הסעיף ניתן לבטל כתב אישום אשר הגשתו או ניהול ההליך הפלילי בעקבותיו עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית. עם זאת, נקבע כי ביטול כתב אישום מטעמי הגנה זו מהווה מהלך קיצוני, המוצדק רק במקרים נדירים ובנסיבות חריגות ביותר (ע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' בורוביץ'**, פ"ד נט(6) 776; ת"פ (מחוזי מרכז) 10987-05-14 **מדינת ישראל נ' חגאז** (9.7.15)).

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים מצאתי שאין בהגשת כתב האישום דן או בניהול ההליך כדי לפגוע בעקרונות של צדק והגינות משפטית בעניינו של מי מהנאשמים.

באשר לטענת ה"סיכון הכפול", כבר נקבע בפסיקה כי טענת "סיכון כפול" שונה מטענה של "כבר נשפטתי" הקבועה בסעיף 5 לחוק סדר הדין הפלילי, גם אם הלכה למעשה הן קרובות זו לזו, הואיל ועקרון ה"סיכון הכפול" מתייחס למצבים בהם עמד אדם בסכנת הרשעה, אך הדיון בעניינו לא הוכרע, בעוד שיסודה של הטענה "כבר נשפטתי" הוא קיומו של **פסק-דין** קודם (מזכה או מרשיע), שניתן בשל אותו ענין המשמש יסוד לאישום נוסף (בג"ץ 681/12 **גרינשפן נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד סה(3) 821, פסקה 16).

הווה אומר, ששתי הטענות, טענת "סיכון כפול" וטענת "כבר נשפטתי", הן טענות המונעות **התדיינות חוזרת** בגין אותו מעשה. דא עקא, שעניינם של הנאשמים אינו נכנס בגדר "**התדיינות**" כלל ועיקר.

אין חולק שלנאשמים 1 ו-3 לא עומדת טענת "כבר נשפטתי", הואיל ולא הורשעו או זוכו בגין העבירות המיוחסות להם. ואולם, גם את הטענה בדבר "סיכון הכפול" יש לדחות מכל וכל, הואיל והנאשמים **לא** היו בסיכון להרשעה בהליך שהתקיים ונקטע מסיבה כזו או אחרת - לא הוגש נגדם כל כתב אישום בגין העבירות דנן בהליך שנקטע ולו היה ממשיך היו מורשעים או מזוכים בדיון.

כפי שנאמר לעניין זה, בנסיבות דומות, בתו"ב (אש') 35136-01-13 **הוועדה המקומית לתכנון ובניה אשקלון נ' טבקול** (29.3.16):

"לטענת הנאשם, לא ניתן להעמידו לדין בגין ביצוע עבודות החפירה והוצאת הכלונסאות, מאחר ונחקר בחשד לביצוע עבירות אלו באמצעות "המשטרה הירוקה" והוחלט לסגור התיק בעניינו בעילה של "העדר ראיות". הוכחה לטענותיו הוגשה "הודעה על סגירת תיק חקירה 712" מיום 14.06.12 (נ/54) ובו רשום דבר חקירתו של הנאשם וההודעה על סגירת התיק. דין טענה זו להידחות. בהתאם להלכה הפסוקה, מדובר בנסיבות בהן הוגש כתב אישום כחוק בפני בית משפט מוסמך ולא, כפי שאירע במקרה דנן, כאשר הנאשם נחקר בגין ביצוע אותן עבירות בפני רשות אחרת. (ראה י' קדמי, "על סדר הדין בפלילים", חלק שני, הליכים שלאחר כתב אישום א', מהדורה 2009, עמ' 1335)."

למותר לציין שכבר נקבע בפסיקה שזוהי הפרורוגטיבה של צוות החקירה האחר להחליט ולפתוח את אותו תיק חקירה שנגזר מחוסר ראיות ולשקול אם יש מקום לשנות את ההמלצה, בין אם מחמת חומר ראיות חדש שנאסף, ובין אם משיקולים אחרים (ת"פ (מחוזי ת"א) 40250/99 **מדינת ישראל נ' בדיר** (4.9.01), עמ' 14, פסקה 12). כך גם באשר להשלמת חקירה בידי גורם מוסמך אחר.

6. זאת ועוד, ההגנה התעלמה לחלוטין מהעובדה שתיק המשטרה שנסגר (נספח 1 לתגובת הנאשמים), נסגר בגין **עבירה של השלכת פסולת ברשות/מרשות הרבים** לפי סעיף 13(ב)(1) לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984, בעוד שכתב האישום שהוגש בפועל מייחס לנאשם 3 (כמו גם ליתר הנאשמים) **מגוון עבירות סביבתיות**, ובכלל זה עבירות לפי חוק רישוי עסקים, אי תשלום היטל הטמנה כדין לפי חוק שמירת הניקיון, אי נקיטת אמצעים הגורמים לזיהום אויר וריח בלתי סביר, איזור השלכת פסולת במקום שלא נקבע לכך ללא התקנת שילוט וללא אסדרת סדרי עבודה לפי תקנות למניעת מפגעים, ופניו פסולת לאתר שלא נקבע לכך לפי חוק שמירת הניקיון.

הנה כי כן, גם הטענה לפיה, כביכול, עמדו הנאשמים בפני סכנת הרשעה בעבירות אלה, ממילא אין לה על מה שתסמוך.

7. יוער שטוב היתה עושה המשטרה לו נמנעה ממשלוח ההודעה בדבר ההחלטה שלא להעמיד לדין בעילה

ש"נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין" (נספח 1 לתגובת הנאשמים), בעוד שהלכה למעשה התיק הועבר להמשך חקירה למשטרה הירוקה, זאת למען הסדר הטוב, נראות פני הצדק ולמניעת עגמת הנפש הרבה שבדאי נגרמה לנאשם 3. עם זאת, ממילא סעיף 4(ג) להחלטה (נ/1) מצוין במפורש כי:

"בסמכות המשטרה/הפרקליטות לפתוח מחדש את תיק החקירה, לרבות לאחר הגשת ערר מטעמך, או בעת שינוי נסיבות וכן להחליט על כל הגשת כתב אישום בכפוף להוראות בדבר התיישנות עבירות".

דברים מפורשים אלה מכרסמים כירסום ממשי בטענת ההסתמכות של נאשם 3, כאשר בהחלטת ה"גניזה" נכתב מפורשות שאין מדובר בסוף פסוק. מכל מקום, אף אם הפרקטיקה האמורה נפסדת, הרי שלא כל מעשה נפסד של הרשות יצדיק את ביטולו של כתב האישום מטעמים של צדק, ובנסיבות האמורות, ודאי שאין מדובר ב"התנהלות שעורריתית" המצדיקה נקיטת צעד קיצוני וחריג שכזה.

8. באשר להפניית ב"כ הנאשמים להנחיית פרקליט המדינה מס' 1.11, באשר לעמידה בלוח זמנים, עניינה מסגרת הטיפול בערר, ואינה רלוונטית לעניינו שכן במקרה דנן לא מדובר בעיון מחדש בהחלטה שלא להעמיד לדין, אלא בסיום איסוף חומרי חקירה והעברתם להמשך חקירה וטיפול אצל המשטרה הירוקה, בד בבד עם סגירת התיק המשטרתית.

אציין שנוכח ריבוי הנאשמים והעבירות שבכתב האישום אני סבור שפרק זמן של 8 חודשים (ינואר-ספטמבר 2023) סביר, בנסיבות, על מנת לסיים את כלל פעולות החקירה ולהגיש כתב אישום.

9. גם את הטענה בדבר הצורך, כביכול, באישור קצין בכיר על מנת להעביר את התיק למשטרה הירוקה אין בידי לקבל. חוק הרשויות המקומיות (אכיפה סביבתית - סמכויות פקחים), תשס"ח-2008 נועד על מנת ליתן סמכות אכיפה של מפגעים סביבתיים בידיהם של פקחי הרשויות המקומיות, שאלמלא סעיף 9 לא היתה נתונה בידיהם.

במקרה דנן מדובר במשטרת ישראל שהעבירה את התיק לידי המשטרה הירוקה, גופים שהוסמכו על ידי המחוקק לפעול לאכיפתם של מפגעים סביבתיים, מעצם טיבם, ולכן צודקת המאשימה בטענתה לפיה אין לחוק זה רלוונטיות למקרה דנן.

10. לאור האמור, אני סבור שלא קמה לנאשמים טענה של הגנה מן הצדק בהתאם לסעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, ועל כן, אין כל הצדקה להורות על ביטול כתב האישום.

פגמים או פסול בכתב האישום

11. סעיף 85(4) לחוק סדר הדין הפלילי קובע שכתב האישום יכלול תיאור העובדות המהוות את העבירה, בציון המקום והזמן, ככל הניתן. לרשויות התביעה שיקול דעת רחב ביחס לאופן ניסוח כתב האישום, ובלבד שיהיה ברור לנאשם במה הוא מואשם ושלא תיפגע הגנתו. נקבע שתכלית תיאור העובדות בצורה ברורה ובהירה מיועדת לקבוע את גדרה של יריעת הדין בתיק ולתת בידי הנאשם תיאור מלא של העובדות שהמאשימה מבקשת להוכיח נגדו, זאת על

מנת לאפשר לו להכין את הגנתו כראוי (ע"פ 319/79 **אטיאס נ' מדינת ישראל** פ"ד לד(2) 484, 489; ת"פ (מחוזי חי') 34130-01-15 **מדינת ישראל נ' עלאדין** (4.9.15), פסקה 26).

12. בענייננו, אין מחלוקת שבין חומרי החקירה מצויים דו"חות התצפית עליהם התבססה המאשימה בניסוח כתב האישום (נספח 2 לתגובת הנאשמים) באופן מפורט מאוד, בנוגע למועדי התצפיות, מספרן ותוכן. בנוסף, עיון בדו"ח האמור, אשר צורף לתגובת הנאשמים, מעלה כי מדובר ב-31 תצפיות מפורטות, כשאין חולק שניסוח עובדות כתב האישום מהווה פררוגטיבה מובהקת של התביעה.

בנסיבות אלה, לא מצאתי שנפל דופי בשיקול הדעת של המאשימה להעדיף ניסוח כוללני של מקום וזמן ביצוע העבירות, אשר אינו מפרט את מלוא המועדים והשעות, כל זאת על מנת שלא לסרב לאת עובדות כתב האישום שלא לצורך, קל וחומר כשמדובר באותו מקום, בטווח זמנים מוגדר, קצר וקצוב, וכאשר מדובר בביצוע בצוותא המיוחס לנאשמים.

במצב דברים זה, לא מדובר בניסוח מעורפל כזה שעלול להקשות על ההגנה בהבנה מה בדיוק מיוחס לנאשמים, וממילא במהלך ניהול ההוכחות, אם יישמעו, סלולה הדרך בפני ב"כ הנאשמים לחקור בחקירה נגדית כל עד, ובחקירה ראשית כל נאשם, בהתאם לדו"חות התצפית המונחים לפניו, **לרבות העלאת טענת אליבי כבר בשלב זה.**

13. בנסיבות אלה, גם בהנחה שטענת ב"כ הנאשמים היתה מתקבלת הרי שלכל היותר היה מקום להורות על תיקון ספציפי בכתב האישום, אך בשום אופן לא להורות על ביטולו:

"... הלכה פסוקה היא כי שעה שאין המדובר בחשש של ממש כי הנאשם קופח בהגנתו, יבכר בית המשפט תיקון כתב האישום ולא ביטולו (קדמי, שם) (ענין עלאדין).

הואיל ואיני סבור שנפל פגם בניסוח כתב האישום, ודאי לא כזה המקפח את הגנת הנאשמים והמצדיק התערבותו של בית המשפט, אני דוחה את טענות ההגנה גם בענין זה.

14. לאור האמור לעיל, אני דוחה את הטענות המקדמיות והנאשמים ישיבו לכתב האישום במועד הנדחה.

המזכירות תשלח את החלטה לצדדים.

ניתנה היום, ח' אדר ב' תשפ"ד, 18 מרץ 2024, בהעדר הצדדים.